

Da li postoje propisi koji nas štite?

Sredstva za čišćenje regulisana su u propisima o hemikalijama, uključujući posebne odredbe koje se odnose na detergente, kao i propisima o opštoj bezbednosti proizvoda, ali i propisima o biocidnim proizvodima (kada govorimo o sredstvima za čišćenje i dezinfekciju). Međutim, veoma opasne supstance se ipak mogu naći u sredstvima za čišćenje itd.

Brošura je pripremljena u okviru projekta „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u Srbiji“, koji sprovodi Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine uz tehničku podršku Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) i finansijsku podršku Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP) u okviru SAICM Quick Start Programme Trust Fund.

Projekat se sprovodi u saradnji sa organizacijama civilnog društva: Alternativa za bezbednije hemikalije (ALHem) i Women in Europe for a Common Future (WECF).

Za više informacija:

www.eko.minpolj.gov.rs
www.rs.undp.org
www.alhem.rs
www.wecf.eu

Opšti saveti!

- **Čitajte etikete** na sredstvima za čišćenje
- **Izbegavajte sredstva sa mirisima**
- **Izbegavajte sredstva za dezinfekciju tj. antibakterijska sredstva.** Sredstva za dezinfekciju su potrebna samo u bolnicama i u domovima pacijenata sa oslabljenim imunim sistemom. Redovno održavanje čistoće dovoljno je da eliminiše opasne bakterije. Sredstva za dezinfekciju mogu da sadrže karcinogene i toksične supstance, kao što je formaldehid, ili hlór koji može da ošteti respiratorne organe. Proizvodi koji sadrže antibakterijske i antimikrobne agense, takođe ubijaju i korisne bakterije i doprinose razvoju rezistentnih bakterija.
- **Sa višenamenskim sredstvom za čišćenje** ili sredstvom za ručno pranje posuđa, abrazivnim sredstvom i sredstvima na bazi limunske kiseline, možete očistiti celo domaćinstvo
- **Detergenti ne mogu biti 100% ekološki.** Zato ih koristite samo kada je neophodno i vodite računa o dozama, naročito kada su u pitanju koncentrovani detergentski.
- **Pazite na bezbednost;** smanjite izloženost, čuvajte proizvode za čišćenje van domašaja dece, ne presipajte u druge boce.
- **Izbegnite iritaciju i alergije;** pokušajte da izbegnete konzervanse i mirise, naročito izotiazolinon (CMIT, MIT, BIT, OIT), amil cinamal, heksil cinamaldehid, linalool, benzil alkohol, kumarin, benzil benzoat, geraniol, eugenol, lilijal, metil heptin karbonat, citronelol, limonen, citral i sl.
- **Izbegavajte proizvode sa ovim piktogramima:**

Opasne hemikalije koje se mogu naći u sredstvima za čišćenje

dezinfitijensi - konzervansi	Formaldehid	Karcinogeno; Korozivno za kožu
	Triklosan	Veoma toksično po živi svet u vodi; Iritativno za kožu i oči
	1,2-dihlorbenzen	Veoma toksično po živi svet u vodi; Iritativno za kožu i oči
rastvarači	2-metoksietanol	Štetni efekti na plodnost ili na plod
	2 – etoksietanol	Štetni efekti na plodnost ili na plod
	2-etoksietil acetat	Štetni efekti na plodnost ili na plod
mirisi	Ftalati (DEHP, BBP, DBP, DIBP...)	Štetni efekti na plodnost ili na plod
	Mošusni ksilen	Karcinogeno; Veoma toksično po živi svet u vodi, PBT
surfaktanti	Oktametilciklotetrasiloksan	Endokrini disruptor; Štetni efekti na plodnost
	Oktilfenol (etoksilat)	Endokrini disruptori
	Nonilfenol (etoksilat)	Endokrini disruptori

Mogući štetni efekti na zdravlje i životnu sredinu

Za zdraviju sredinu u Vašem domu upotrebljavajte manje opasne hemikalije
 Zaštitite decu i životnu sredinu!

Vodič za kupovinu
 detergenata za pranje veša i posuđa, sredstava za čišćenje prozora, sanitarija, podova, tepiha, nameštaja, sredstava za poliranje, višenamenskih sredstava za čišćenje

Ovu brošuru je adaptirao ALHem-Alternativa za bezbednije hemikalije prema modelu brošure „Household Cleaning and Care Products“ uz saglasnost međunarodne organizacije WECF-Women in Europe for a Common Future u okviru projekta „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u RS“.

Višenamenska sredstva za čišćenje

Postoji širok spektar višenamenskih sredstava za čišćenje. Ona mogu da sadrže supstance koje dovode do jake iritacije kože ili oka, poput amonijaka ili hlora (koji je poznat i kao izbeljivač), kao i karcinogene supstance poput formaldehida. Ova sredstva vrlo često sadrže konzervanse, boje i mirise, supstance koje ometaju rad hormona, kao i hemikalije koje mogu da izazovu senzibilizaciju kože i respiratorne smetnje.

Saveti!

- **Izbegavajte korišćenje specifičnih proizvoda za čišćenje roštilja, srebra ili pećnica**, jer mogu da sadrže određene količine štetnih hemikalija
- **Imajte na umu da sredstva na bazi hlora**, pomešana sa amonijakom ili sirćetom, mogu osloboditi toksičan gas
- **Obezbedite provetravanje prostorija kada obavljate čišćenje**
- **Mikrofiber krpe mogu ukloniti prljavštinu**, masnoću i prašinu bez upotrebe sredstava za čišćenje

Savet!

- **Izbegavajte omekšivače, sredstva za uklanjanje mrlja, sredstva za dezinfekciju veša i sredstva za predpranje**

Veš

Detergenti za veš mogu da sadrže izbeljivače, optička belila, mirise i surfaktante. Ostaci detergenata na odeći i posteljini mogu biti uzrok iritacije kože, a dugotrajni mirisi mogu izazvati respiratorne smetnje.

Posuđe

Da li posuđe prati ručno ili koristiti mašinu za pranje sudova? Korišćenje mašine za pranje sudova obično daje bolje rezultate sa znatno manjom potrošnjom vode i vremena. Međutim, koncentrovani detergentski za mašinsko pranje sudova često sadrže fosfate, opasne po životnu sredinu, kao i iritativne supstance.

Saveti!

- **Ručno pranje posuđa:** Izbegavajte preveliku potrošnju tekuće vode pri pranju posuđa. Prvo potopite sud i uklonite ostatak hrane, a nakon pranja isperite tekućom vodom
- **Mašinsko pranje posuđa:** Obične tablete za mašinsko pranje posuđa, so i dodatno ispiranje su manje opasni nego kombinovani 3 u 1 proizvodi

Kupatilo i toalet

Mnoga sredstva za čišćenje sanitarija su iritativna ili korozivna, a pod određenim uslovima mogu i da oslobode toksične gasove. Ona često dovode do iritacije kože ili respiratornih organa, a u kontaktu sa očima mogu dovesti i do teških oštećenja oka.

Saveti!

- **Očistite naslage prljavštine korišćenjem četke za čišćenje**
- **Nije potrebno koristiti dezinfekciona odnosno antibakterijska sredstva.**
- **Toaletni mirisni gelovi i slični proizvodi su nepotrebni i sadrže sastojke koji mogu da izazovu kontaktnu alergijsku reakciju**
- **Izbegavajte sprejeve.** Veoma sitne kapljice se lako inhaliraju i mogu iritirati disajne organe

Podovi, tepisi, nameštaj

Sredstva za čišćenje podova, tepiha i nameštaja mogu da sadrže veoma opasne rastvarače i konzervanse, ftalate koji su toksični po reprodukciju, kao i mirise koji mogu izazvati alergije.

Saveti!

- **Za podne obloge kao što je linoleum, vinil ploče, prirodni kamen i lakirano drvo, kao i za plastičan i drveni nameštaj koristite vodu, a u slučaju teške zaprljanosti koristite blaga višenamenska sredstva za čišćenje**
- **Za ormane, stolove i ostali nameštaj od drveta dovoljna je vlažna krpa**
- **Za glancanje drvenih površina koristite laneno ulje ili vosak**
- **Mrlje na tepisima i meblu uklonite vodom ili koristite rastvor sirćeta i blagog detergenta u slučaju teške zaprljanosti**

Savet!

- **Otvorite prozore! Provetrite prostoriju. Svež vazduh je bolji od bilo kog osveživača vazduha.**

Osveživači vazduha

Osveživači vazduha su svuda u našem domu - miris u kupatilu, mirisna sveća u dnevnoj sobi, mirisni sprej ili odstranjivači mirisa cigareta i kuhinjskih mirisa. Međutim, treba imati na umu da osveživači vazduha mogu biti štetni jer sadrže hemikalije koje mogu izazvati alergije i respiratorne smetnje.

Zaštitite decu i životnu sredinu - Izbegavajte opasne hemikalije

U čemu je problem?

Prilikom čišćenja svog doma možete povećati nivo hemikalija u zatvorenom prostoru mnogo više od dozvoljenog nivoa u spoljašnjem vazduhu. Naučna javnost postaje zabrinuta, jer dugoročno izlaganje "koktelu" hemikalija koje se nalaze u zatvorenim prostorijama i prašini, čak i u veoma niskim dozama, može dovesti naše zdravlje u opasnost.

Ispitivanje uticaja hemikalija na zdravlje ljudi se vrši za pojedinačne hemikalije. Međutim, u realnosti, svi smo svakodnevno izloženi uticaju većeg broja različitih hemikalija. Ipak, rizik možemo smanjiti upotrebom bezbednijih proizvoda. U većini slučajeva, naše domove možemo očistiti i upotrebom manje opasnih sastojaka, kao što su soda bikarbona, sirće, kuhinjska so, sok od limuna i sl. Takođe, sve veći broj proizvođača razvija nove bezbednije proizvode i plasira na tržište manje opasne proizvode za čišćenje.

Zašto su deca posebno ugrožena?

Deca su najviše podložna štetnim efektima proizvoda za čišćenje i drugih hemikalija u domaćinstvu. Zašto? Deca su manja od odraslih; ista količina hemikalije biće jača "doza" za dete, nego za odrasle jer deca imaju manju težinu. Pored toga, njihovi organi su nedovoljno razvijeni i ne mogu da se brane kao što mogu organi odraslih. Njihov imuni sistem takođe nije u potpunosti razvijen. Dodatno, njihova koža je nežnija i osetljivija od naše. Konačno, deca istražuju svet oko sebe dodirujući predmete i površine svojim rukama i ustima. Ona puze i igraju se na podu i zbog svoje visine su uvek bliža podu nego odrasli, a podovi su najveći sabirnik ostataka hemikalija.